

पठतु संस्कृतम्
शिक्षा

एप्रिल् ३०, २०२२

पाठः - १

अङ्काः १००

1) अधः दत्तानां कृदन्तानाम् इतरे वचने लिखत। (१०)

a)	लिखन्	लिखन्तौ	लिखन्तः
b)	पठन्	पठन्तौ	पठन्तः
c)	नमन्	नमन्तौ	नमन्तः
d)	जीवन्	जीवन्तौ	जीवन्तः
e)	गच्छन्	गच्छन्तौ	गच्छन्तः

2) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य शतृप्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत (५)

- शिशू क्षीरं पिबन्तौ हसतः । (पिबति)
- महेशः दूरदर्शनं पश्यन् खादति । (पश्यति)
- पाचकाः गायन्तः पाकं कुर्वन्ति । (गायती)
- भक्तः श्लोकं वदन् कार्यं करोति । (वदति)
- बालकः धावन् पतति । (धावति)

3) रिक्तस्थानं पूरयत (१०)

	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
अस्मद्	षष्ठी	मम/मे	आवयो/नौ	अस्माकम्/नः
किम् (पु)	सप्तमी	कस्मिन्	कयोः	केषु
युष्मद्	चतुर्थी	तुभ्यम्/ते	युवाभ्याम्/ वाम्	युष्मभ्यम्/वः
धेनुः	पञ्चमी	धेन्वाः/ धेनोः	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
किम् (स्त्री)	तृतीया	कया	काभ्याम्	काभिः

4) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत (५)

- नृत्यन्ति - सुन्दर्यः महिलाः गायन्त्यः **नृत्यन्ति** ।
- पठित्वा - सर्वे सम्यक् **पठित्वा** एव परीक्षां लिखेयुः ।
- पाठयन् - **पाठयन्** अध्यापकः प्रश्नान् पृच्छति ।
- गतवत्यः - ताः खादितुं भोजनालयं **गतवत्यः** ।
- विलिख्य - ते श्लोकान् **विलिख्य** गृहम् अगच्छन् ।

5) सन्धिं कृत्वा नाम लिखत (१०)

- | | | |
|--------------------|--------------------------|--------------------------|
| a. कियत् + चिरम् | कियच्चिरम् | श्चुत्वसन्धिः |
| b. बालिकास् + षोडश | बालिकाषोडश | ष्टुत्वसन्धिः |
| c. चक्रिन् + ढौकसे | चक्रिण्ढौकसे | ष्टुत्वसन्धिः |
| d. तत् + ज्वलति | तद्+ज्वलति/
तज्ज्वलति | जश्त्व/श्चुत्व
सन्धिः |
| e. धनुस् + टङ्कारः | धनुष्टङ्कारः | ष्टुत्वसन्धिः |

6) सन्धि-विच्छेदनं कृत्वा नाम लिखत (१०)

- | | | |
|----------------|----------------------------------|----------------------|
| a. सच्चित् | सत् + चित् | श्चुत्वसन्धिः |
| b. उड्डयते | उद्+डयते/उत्+डयते | जश्त्व/श्चुत्वसन्धिः |
| c. तज्जीवनम् | तत् + जीवनम् | जश्त्व/श्चुत्वसन्धिः |
| d. सञ्जयः | सन् + जयः | श्चुत्वसन्धिः |
| e. पतङ्गमरुकम् | पतद् + डमरुकम्
पतत् + डमरुकम् | जश्त्व/श्चुत्वसन्धिः |

7) कृदन्त / लकार रूपं लिखत (१०)

धातुः	कृदन्तः / लकारः	
घ्रा	तव्यत्	घ्रातव्यम्
त्यज्	क्तवतु (पु)	त्यक्तवान्
भू	कर्मणि लट्	भूयते
दा	लृट्	दास्यति
हस्	शतृ पुं	हसन्
लिख्	तुमुन्	लेखितुम्
कम्प्	अनीयर्	कम्पनीयम्
पूज्	क्त्वा	पूजयित्वा
चिन्त्	क्त पु	चिन्तितः
पठ्	ल्यप्	प्रपठ्य

8) सूक्तेः अर्थः लिखत । (३)

सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु प्रमाणमन्तःकरणप्रवृत्तयः ।

9) प्रहेलिकायाः अर्थम् उत्तरं च लिखत । (3)

पर्वताग्रे रथो याति भूमौ तिष्ठति सारथिः ।
चलते वायुवेगेन पदमेकं न गच्छति ॥

10) सुभषितस्य सन्धिच्छेदं तात्पर्यम् च लिखत । (4)

यथा ह्येकेन चक्रेण न रथस्य गतिर्भवेत् ।
एवं पुरषकारेण विना दैवं न सिद्ध्यति ॥

11) श्लोकस्य पदविभागः अन्वयं तात्पर्यं च लिखत । (4)

व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् ।
पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम् ॥

12) एकवाक्येन उत्तरं लिखत (10)

- “शिशुपालवधम्” काव्यस्य लेखकः क ? **माघः**
- नारदः कस्य सन्देशं गृहीत्वा आगतवान् ? **देवेन्द्रस्य**
- कृष्णः कस्य नगरस्य नृपः अभवत् ? **द्वारकायाः**
- पुरा कः दैत्यः लोकान् पीडयति स्म ? **हिरण्यकशिपुः**
- कम् अवतारं धृत्वा महाविष्णुः हिरण्यकशिपुं हतवान् ?
नरसिंहावतारम्

- f. हिरण्यकशिपुः जन्मान्तरे कः जातः ? शिशुपालः
 g. कस्य “वधं करोतु” इति नारदः श्रावितवान् ? शिशुपालस्य
 h. शिशुपालस्य वधात् किं भविष्यति? लोकोपकारः
 i. भारतदेशः कस्य दक्षिणभागे अस्ति ? हिमाद्रेः
 j. अस्माकं शरीरं किमर्थम् अस्ति ? परोपकाराय

13) संसन्दर्भम् व्याख्यात (५)

कृष्ण ! भवान् सर्वं जानाति ।

14) मेलयत (५)

- | | | |
|-------------|-------------|---|
| a. किरीटम् | - वर्ष | e |
| b. उत्तरम् | - हिमाद्रेः | d |
| c. भारती | - हिमवान् | a |
| d. दक्षिणम् | - समुद्रस्य | b |
| e. भारतम् | - सन्ततिः | c |

15) पञ्च-वाक्यैः संस्कृतेन वर्णनं कुरुत (५)

परोपकारः